

ISSN 2414-4207

ЮРИДИЧНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

2017/ 4

Заснований у квітні 2015 р.

Співзасновники –
Головне територіальне управління
юстиції у Херсонській області;
Одеський державний університет
внутрішніх справ;
Асоціація нотаріусів
Херсонської області

Зареєстрований
Міністерством
юстиції України

Свідоцтво
Про державну реєстрацію
серія KB № 2133–11133Р
від 06.04.2015 р.

Виходить один раз на півроку.
Мова видання: українська, російська
та англійська.

Журнал «Юридичний бюлетень»
включено до Переліку наукових фахових
видань України в галузі «юридичні
науки» (Наказ МОН України
від 13 березня 2017 р. № 374)

Адреса редакції:
вул. Потьомкінська, 42 / 14
м. Херсон
Україна, 73000

Міністерство
юстиції України
Головне територіальне
управління юстиції
у Херсонській області

Міністерство
внутрішніх справ України
Одеський державний університет
внутрішніх справ

Асоціація нотаріусів
Херсонської області

Юридичний бюлетень

Випуск 4 (4)

ОДЕСА – 2017

УДК 34(477)(05)
ББК 67.9 (4 Укр)Я5
Ю 70

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 3 від 28.11.2017 р.)

Редакційна колегія:

Голова – Предместніков О.Г., кандидат юридичних наук;
Заступник – Магновський І.Й., доктор юридичних наук, доцент;
Відповідальний секретар – Беніцький А.С., кандидат юридичних наук, професор

Бабенко А.М., доктор юридичних наук, доцент;
Бутенко В.Г., доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України;
Грохольський В.Л., доктор юридичних наук, професор;
Зозуля І.В., доктор юридичних наук, професор;
Ковальська В.В., доктор юридичних наук, старший науковий співробітник;
Конопельський В.Я., доктор юридичних наук, доцент;
Користін О.Є., доктор юридичних наук, професор;
Кузніченко С.О., доктор юридичних наук, професор;
Нікітенко О.І., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
Семенченко Ф.Г., доктор політичних наук, професор;
Стратонов В.М., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
Фурса С.Я., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
Бараненко Р.В., кандидат технічних наук, доцент;
Жильцов О.Л., кандидат юридичних наук;
Іванищук А.А., кандидат юридичних наук;
Коровайко О.І., кандидат юридичних наук;
Лапчук В.С., кандидат психологічних наук;
Ненько С.С., кандидат юридичних наук, доцент

Редколегія не завжди поділяє погляди авторів публікацій

Ю 70 Юридичний бюлетень : наук. журн. / редкол. : О. Г. Предместніков та ін. – Одеса, ОДУВС, 2017. – Вип. 4 (4). – 207 с.

У збірнику розглядаються актуальні питання теорії держави та права, цивільного права, адміністративного права та адміністративної діяльності, проблеми протидії злочинності, юридичної психології та ін.

Для науковців, юристів – практиків, викладачів, ад'юнктів, аспірантів, слухачів, курсантів та студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю, а також всіх тих, хто цікавиться питаннями розвитку науки та права.

УДК 34(477)(05)
ББК 67.9 (4 Укр)Я5

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

<i>Жильцов О.Л.</i> ПОНЯТТЯ І ПІДСТАВИ СУДОВОЇ ДИСКРЕЦІЇ (СУДДІВСЬКОГО РОЗСУДУ).....	8
<i>Кузніченко С.А., Войнолович С.Ю.</i> ОСОБЕННОСТИ ОБЖАЛОВАНИЯ АКТОВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАИНЫ17	
<i>Кузніченко О.В.</i> ГЕНДЕРНІ ПИТАННЯ ТА АТРИБУТИКА ПРОКУРОРІВ: ДО ДИСКУСІЇ В РАМКАХ РЕФОРМУВАННЯ ПРОКУРАТУРИ	24
<i>Магновський І.Й.</i> КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ ЯК БЕЗПОСЕРЕДНІЙ ПРОЯВ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ОСНОВНОГО ЗАКОНУ ДЕРЖАВИ.....	33
<i>Шевчук В.В.</i> КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ТА КОРИННИХ НАРОДІВ В УКРАЇНІ У СИСТЕМІ ОСВІТИ.....	43

ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНОГО, ГОСПОДАРСЬКОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА

<i>Солодченко С.В.</i> ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРОМОЖНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У ЗДІЙСНЕННІ КОНТРОЛЮ: ПРАВОВЕ ОПОСЕРЕДКУВАННЯ.....	52
<i>Камінська О.</i> ПОЛЯНСЬКИЙ ШЛЮБ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	61
<i>Маковій В.П.</i> ПРАВОВИЙ ЧАС У РЕЧОВОМУ ПРАВІ.....	68

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Карпенко К.К.

ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ..... 77

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ

Кострицький В.В.

ПІДСТАВИ ТА УМОВИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПІДКУПУ ВИБОРЦЯ АБО УЧАСНИКА РЕФЕРЕНДУМУ 91

Острогляд О.І.

КОРИСЛИВА ЗЛОЧИННІСТЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ У ВЕЛИКИХ МІСТАХ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР 110

Рубан К.П.

ВІДМЕЖУВАННЯ ПОДАРУНКА ВІД НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ ЯК ПРЕДМЕТА КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ 120

Бараненко Р.В., Задорожна А.Ю.

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА..... 129

У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ..... 129

Степаненко В.В.

СТАНДАРТИ ДОВЕДЕННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ КАНАДИ 170

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Вайда Т.С.

БЛОКУВАННЯ І ПРИМУСОВА ЗУПИНКА ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ ЗЛОЧИНЦІВ ЯК СПОСОБИ ПРИПИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ..... 149

Заєць О.М.

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ АНАЛІЗУ
ТЕЛЕФОННИХ З'ЄДНАНЬ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УКРАЇНІ..... 162

Литвинчук О.І.

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ
ІНСТИТУТУ УГОД У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ 172

Савельєва І.В.

«МОВНИЙ ПОРТРЕТ» ТА «МОВЛЕННЄВИЙ ПОРТРЕТ»:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ
ЗНАНЬ 182

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Кретчак О.М.

ЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ 190

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 342:368.01(477)

ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВЛАСНИКІВ НАЗЕМНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Карпенко Карина Костянтинівна,
аспірант кафедри адміністративного
права та адміністративного процесу
(Одеський державний університет
внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

Розглядаються структурні елементи адміністративно-правового статусу суб'єктів страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні. Обґрунтовано доводиться, що адміністративно-правовим статусом Нацкомфінпослуг України доцільно визначити його положення у ієрархії органів виконавчої влади, яке створює умови для забезпечення спроможності Комісії своїми односторонніми діями (актами) породжувати, змінювати або припиняти адміністративно-правові правовідносини у сфері регулювання ринків фінансових послуг. До структури адміністративно-правового статусу Нацкомфінпослуг України доцільно віднести такі елементи: 1) мета, завдання, функції; 2) компетенція; 3) організація діяльності; 4) юридична відповідальність службовців Нацкомфінпослуг України.

Ключові слова: страхування, адміністративно-правовий статус, Національна комісія, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, страховий інтерес, страхова премія, страхова виплата, транспортний засіб.

СТРАХОВАНИЕ ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ СОБСТВЕННИКОВ НАЗЕМНЫХ ТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ В УКРАИНЕ

Карпенко Екатерина Константиновна,
аспирант кафедры административного
права и административного процесса
(Одесский государственный университет
внутренних дел, г. Одеса, Украина)

Рассматриваются структурные элементы административно-правового статуса субъектов страхования гражданско-правовой ответственности владельцев наземных транспортных средств в Украине. Обоснованно доказывается, что административно-

правовым статусом Нацкомфинуслуг Украины целесообразно определить его положением в иерархии органов исполнительной власти, которое создает условия для обеспечения возможности Комиссии своими односторонними действиями (актами) порождать, изменять или прекращать административно-правовые правоотношения в сфере регулирования рынков финансовых услуг. В структуру административно-правового статуса Нацкомфинуслуг Украины целесообразно отнести следующие элементы: 1) цели, задачи, функции; 2) компетенция; 3) организация деятельности; 4) юридическая ответственность служащих Нацкомфинуслуг Украины.

Ключевые слова: страхование, административно-правовой статус, Национальная комиссия, осуществляющая государственное регулирование рынков финансовых услуг, страховой интерес, страховая премия, страховая выплата, транспортное средство.

INSURANCE OF CIVIL AND LEGAL LIABILITY OF LAND TRANSPORT MANUALS IN UKRAINE

K. Karpenko

postgraduate student of the department of
administrative law and the administrative
process Odessa State University of
Internal Affairs (Odessa, Ukraine)

The question of the content and structure of the administrative and legal status of a certain state body is crucial for solving the problems of improving the organization of its activities, adjusting the place in the system of state authorities, and therefore increasing the effectiveness of its activities.

The structural elements of the administrative and legal status of subjects of civil liability insurance of owners of land vehicles in Ukraine are considered. It is established that the legal status of an official includes, first of all, constitutional (general) rights and correspondent duties that determine the content of legal personality and are inseparable from an individual. An official may act in three main qualities: a) as a carrier of constitutional rights and obligations; b) as a subject of power functions; c) as an individual subject.

In determining the elements of the administrative and legal status of the National Financial and Economic Commission of Ukraine, several circumstances should be taken into account. First of all, the fact that the National Financial Services Commission of Ukraine is a state body and, in accordance with the current legislation, it operates with a lawful purpose through the fulfillment of certain tasks, realizing specific functions. As a state body, the National Financial Services Commission of Ukraine has a certain organizational structure in the form of an organizational structure – in fact, the National Financial Services Commission of Ukraine, its structural divisions, territorial bodies. Secondly, the tasks and functions of the National Financial and Economic Commission of Ukraine are implemented through the activities of its employees as officials who acquire powers of the respective competence of the National Financial Services Commission of Ukraine. For non-fulfillment or improper performance of the authority, employees of the National Financial Services Commission of Ukraine bear legal responsibility.

It is reasonable to prove that the administrative and legal status of the National Financial Services Commission of Ukraine is expedient to determine its position in the hierarchy of executive authorities, which creates conditions for the Commission to create, amend or terminate administrative and legal relations in the sphere of regulation of financial

services markets by their unilateral acts (acts). In the structure of the administrative status of the National Financial Services Commission of Ukraine it is expedient to include the following elements: 1) goals, tasks, functions; 2) competence; 3) organization of activity; 4) legal liability of employees of the National Financial Services Commission of Ukraine.

Keywords: insurance, administrative–legal status, National Commission, carrying out state regulation of financial services markets, insurance interest, insurance premium, insurance payment, vehicle.

Однією з найактуальніших проблем розбудови правової демократичної держави в Україні на сьогодні є створення та забезпечення ефективного функціонування незалежної системи органів судової влади, головним завданням якої є захист прав і свобод особистості. Реалізація судами завдань щодо захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства та держави вимагає належного правового та організаційного забезпечення їх діяльності.

Питання змісту та структури адміністративно–правового статусу певного державного органу має ключове значення для вирішення проблем вдосконалення організації його діяльності, корегування місця у системі органів державної влади, а отже підвищення результативності його діяльності.

Проблеми правового статусу державних органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг взагалі та службовців зокрема були предметом наукових досліджень М.М. Бурбики, В.В. Долежана, А.С. Васильєва, О.М. Костюкова, В.М. Манохіна, Н.Р. Нижника, І.Б. Протаса, Є.М. Поповича, О.Ф. Скакун, Г.П. Середи, Ю.О. Тихомирова, П.В. Шумського, М.К. Якимчука та інших науковців. Однак, незважаючи на вагомий внесок цих науковців у поліпшення науково–теоретичної бази функціонування державних органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, низка важливих питань ще потребує свого вирішення. До них, зокрема, належать проблеми трансформації правового статусу працівників державних органів відповідно до сучасного етапу розвитку демократичних відносин у нашій державі та європейських стандартів, удосконалення правового регулювання прав та обов'язків державних службовців органів, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг.

Метою статті є встановлення та обґрунтування складових елементів адміністративно–правового статусу суб'єктів страхування цивільно–правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні.

Провідним державним органом у сфері регулювання ринку страхування є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. Розглянемо більш детально її правовий статус.

У системі органів виконавчої влади Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг) є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України, метою діяльності якого є здійснення державою комплексу заходів щодо регулювання та нагляду за ринками фінансових послуг з метою захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам (ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг») [1]. Такий захист Нацкомфінпослуг України здійснює шляхом:

- формування та забезпечення реалізації політики державного регулювання у сфері ринків фінансових послуг (крім ринку банківських послуг і ринків цінних паперів та похідних цінних паперів);
 - розроблення і реалізація стратегії розвитку ринків фінансових послуг та вирішення системних питань їх функціонування;
 - забезпечення розроблення та координації єдиної державної політики щодо функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування;
 - здійснення в межах своїх повноважень державного регулювання та нагляду за наданням фінансових послуг і дотриманням законодавства у відповідній сфері;
 - захист прав споживачів фінансових послуг шляхом застосування у межах своїх повноважень заходів впливу з метою запобігання і припинення порушень законодавства на ринку фінансових послуг;
 - узагальнення практики застосування законодавства України з питань фінансових послуг і ринків та розроблення пропозицій щодо їх вдосконалення;
 - розроблення і затвердження обов'язкових до виконання нормативно-правових актів з питань, що належать до її компетенції;
 - координація діяльності з іншими державними органами;
 - запровадження міжнародно визнаних правил розвитку ринків фінансових послуг (ст. 3 Указу Президента від 23 листопада 2011 року 1070/2011 «Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» [2].
- Однак, державна політика у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг полягає не лише у здійсненні державного контролю, але й у розробці і прийнятті відповідних державних програм щодо сприяння розвитку та підвищенні якості надання таких послуг, вжитті заходів щодо демонополізації ринку фінансових послуг, фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, консультативної та іншої підтримки суб'єктів господарювання, які сприяють розвитку ринку фінансових послуг. Такі повноваження надані органам державної влади, органам місцевого самоврядування та органам адміністративно-господарського управління та

контролю. Суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти розвитку ринку фінансових послуг та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на ринок фінансових послуг.

Вирішення проблеми вдосконалення адміністративно-правового статусу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України передбачає з'ясування сутності самої категорії «правовий статус».

Правовий статус є категорією не тільки багатоаспектною, а й багатоелементною. У словниках елемент (від латинської «*elementum*» – первісна речовина) визначається як: складова будь-чого цілого [3, С. 245]; об'єкт, який входить до складу певної системи і розглядається у її межах як неподільний [4, С. 127]. Звертаючись до історії розвитку поняття «правовий статус», необхідно зазначити, що до свого сучасного розуміння воно пододало досить тривалий шлях. Перші згадування про юридичний статус зустрічаються в працях давньоримських учених. У перекладі з латини воно (*status*) означає – положення, стан у будь-якій ієрархії, структурі, системі [5, С. 307]. За допомогою правового статусу суспільство створює реальні можливості для виконання суб'єктами права своїх соціальних функцій. При цьому доцільно визначити особливості правового статусу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України як органу виконавчої влади, адже науковцями найбільш глибоко розроблена теорія правового статусу фізичної особи – громадянина, іноземця, особи без громадянства, біженця (О. Ф. Скакун, О. М. Харитонova [6]).

О. Ф. Скакун розрізняє правові статуси індивідуальних і колективних суб'єктів права. Вони нерозривно пов'язані між собою, хоча й різні за своєю природою. Правовий статус особи базується на природних правах людини, недодержання яких деформує нормальний розвиток суспільства. Правовий статус колективних суб'єктів права не однаковий і визначається тим, хто є носієм статусу: юридичні особи (державні і недержавні органи, підприємства, організації, установи), держава і її структурні одиниці, народ, соціальні спільноти тощо. О. Ф. Скакун зазначає, що незважаючи на різноманіття правових статусів колективних суб'єктів, усі вони орієнтовані на правовий статус особи, оскільки права і обов'язки особи, які його складають, є тим «людським виміром», ігнорування, протидія або заперечення якого виключається (відповідно до конституцій держав і міжнародних стандартів щодо людини) [7, С. 570–571].

Окремої уваги заслуговує аналіз теоретичних положень щодо проблем правового статусу державного службовця. Так, теоретики права зазначають,

що є необхідність виокремлення з кола суб'єктів права посадових осіб у зв'язку з тим, що вони виступають як представники держави і здійснюють державно-владні повноваження. С. Д. Дубенко визначає правовий статус державних службовців як сукупність прав, свобод, обов'язків, обмежень, заохочень, відповідальності, встановлених законодавством та гарантованих державою [8, С. 44]. У інших джерелах також відзначається, що правовий статус посадової особи – це сукупність юридичних прав та обов'язків, необхідних для вирішення питань, які зачіпають права та законні інтереси громадян України [9, С. 151].

О. П. Альохін, розглядаючи інститут радянського державного службовця [10, С. 125], звертає увагу на такі елементи його правового становища як обов'язки та права, похідні від конкретного державного органу. Група вчених до поняття посадового становища службовця в органі державного управління, поряд з обов'язками і правами, додатково включає інші елементи: вимоги до працівника, функції службовця, відповідальність, яка настає за невиконання або неналежне виконання функцій за посадою [11, С. 202–203]. В. М. Манохін виділяє компетенцію державного органу та похідні від неї повноваження державного службовця: завдання, функції, відповідні права, обов'язки й основні форми діяльності, які закріплені в правових актах [12, С. 97–99].

Ю. П. Битяк переконаний, що правовий статус державного службовця визначається правовим статусом посади, при цьому встановлюється порядок вступу на державну службу (заміщення посади, правила проходження служби, заохочення службовців, відповідальності за вчинені правопорушення, звільнення з посади); повноваження службовця (права і обов'язки) [13, С. 140].

Узагальнення цих теоретичних позицій дозволяє зробити висновок, що науковці при визначенні правового статусу державного службовця здебільшого акцентують увагу на обов'язках і правах, наданих для виконання завдань, відповідних компетенції державного органу.

Що ж стосується адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади то, наприклад, С. В. Ківалов, виділяє функції, завдання, компетенцію [14, С. 82–94], однак підходить до визначення сутності категорії правового статусу цих органів не окреслює. У характеристиці адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування, яка була надана І. Пахомовим, йдеться про наявність власних і делегованих повноважень, при цьому адміністративна правосуб'єктність реалізується шляхом прийняття відповідною радою актів управління [14, С. 95–105].

Ф. Д. Фіночко вважає, що адміністративна правоздатність виникає, як правило, з моменту видання акта про заснування державного органу (державної

або недержавної організації), а припиняється із ліквідацією або реорганізацією [15, С. 44].

Слід зазначити, проблема визначення змісту правового статусу державного органу тісно пов'язано з визначенням змісту правового статусу посадової особи. Уточнення змісту правового статусу можливе за умови проведення аналізу особливостей правовідносин у конкретній сфері, адже ці особливості визначають зміст суб'єктивних прав і юридичних обов'язків як основи правового статусу.

Правовідносини у сфері діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг є регулятивними відносинами пасивного типу. Вони характеризуються тим, що міра дозволеної поведінки уповноваженого суб'єкта складається з двох частин: по-перше, можливість вимагати певної поведінки від зобов'язаних осіб (тобто утримання від визначених дій); по-друге, можливості здійснення позитивних дій самим уповноваженим суб'єктом.

Правосуб'єктність є головним каналом здійснення загальнонерегулятивних правовідносин – функцій щодо закріплення кола реально існуючих суб'єктів права та містить два основних компоненти: правоздатність та дієздатність.

В адміністративному праві під суб'єктом розуміють носія (власника) прав і обов'язків у сфері державного управління, передбачених адміністративно-правовими нормами, здатного надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати. З даного визначення випливає, що, по-перше, «претендент» на статус суб'єкта адміністративного права за своїми особливостями потенційно здатний бути носієм суб'єктивних прав і обов'язків у сфері державного управління, тобто повинен мати комплекс соціальних передумов, що дозволяють надати йому суб'єктивні права і обов'язки. При цьому розрізняють суб'єктів права і суб'єктів правовідносин, зазначаючи, що ці два поняття не завжди збігаються: по-перше, правовідносини – не єдина форма реалізації норм права; по-друге, малолітні діти, душевнохворі люди, які є суб'єктами права, не можуть бути суб'єктами правовідносин; по-третє, конкретний громадянин завжди є суб'єктом права, але не завжди є учасником правовідносин [16, С. 338].

Для суб'єктів права характерні дві основні ознаки.

По-перше, це – особа, учасник суспільних відносин (індивід, організація), яка за своїми особливостями фактично може бути носієм суб'єктивних юридичних прав та обов'язків. Для цього така особа повинна мати певні якості: а) зовнішня уособленість (Національна комісія, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг України функціонує як окремий орган державної влади, виконуючи специфічні завдання із компетенцією, врегульованою нормативно-правовими актами: Законами України «Про

фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про страхування», «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» та іншими); б) персоніфікація – виступає у відносинах ззовні як єдина особа – персону (персоніфікація Нацкомфінпослуг України проявляється у тому, що співробітники Нацкомфінпослуг України виступають як суб'єкти правовідносин не від свого імені, а від імені держави); в) здатність виробляти та здійснювати персоніфіковану волю (так, відповідно до чинного законодавства, Нацкомфінпослуг України реалізує у межах своєї компетенції державну політику щодо забезпечення, регулювання та нагляду за ринками фінансових послуг з метою захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам).

Другою ознакою є те, що особа, яка реально спроможна брати участь у правовідносинах, набула властивості суб'єкта права внаслідок юридичних норм. Інакше – юридичні норми утворюють обов'язкову основу дії особи як суб'єкта права. Наявність такої ознаки цілком притаманна Нацкомфінпослуг України, основу діяльності якої складає принцип законності.

Таким чином, стосовно Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг в Україні як окремого державного органу поняття суб'єкта права і суб'єкта правовідносин збігаються.

Наразі теоретики права серед суб'єктів права виділяють: людей, об'єднання, соціальні спільноти [17, С. 147–148].

Змістове наповнення кожного виду суб'єкта змінюється залежно від історичного періоду. Так, за радянських часів у науці державного права панувала думка, що суб'єктами державно-правових відносин є: держава, народ (нація), союзні та автономні республіки, органи державної влади та особи (громадяни, іноземці, особи без громадянства). Разом з тим, такий погляд на коло суб'єктів державно-правових відносин був не єдиним. Плюралізм думок з цього приводу пояснювався не лише індивідуальними підходами у тлумаченні проблеми, але й особливостями розвитку державно-правового регулювання в конкретному історично визначеному періоді.

Теоретиками права обґрунтовується висновок про те, що категорії «суб'єкт права» та «правосуб'єктність» за своїм основним змістом співпадають. Правосуб'єктність містить у собі два основні структурні елементи: здатність мати права та нести обов'язок (правоздатність); здатність самостійно реалізовувати права та обов'язки (дієздатність). Правосуб'єктність у механізмі правового регулювання виступає як засіб фіксування (закріплення) кола суб'єктів – осіб, які мають здатність бути носіями суб'єктивних юридичних права та обов'язків. Конкретизуюча роль

правосуб'єктності проявляється у галузях права. Шляхом наділення галузевою правосуб'єктністю фіксується загальне юридичне становище осіб.

Так, Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», інші нормативно-правові акти визначають суб'єктів реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку ринків фінансових послуг, здійснення заходів щодо захисту споживачів таких послуг, а Закон України «Про страхування», «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», інші законодавчі та підзаконні акти визначають повноваженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг в Україні в цілому, межі повноважень територіальних відділень Нацкомфінпослуг України, посадових осіб Нацкомфінпослуг України (Голови Національної комісії, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг в Україні, його заступників, державних уповноважених). При цьому посадова особа Нацкомфінпослуг України може виступати як індивідуальний суб'єкт і, у той же час, її правовий статус визначається повноваженнями, які має Нацкомфінпослуг України. Наприклад, співробітники Нацкомфінпослуг України несуть персональну юридичну відповідальність за вчинення протиправних дій, а сфера їх діяльності визначається компетенцією Нацкомфінпослуг України.

Узагальнення існуючих поглядів на класифікацію суб'єктів права дозволяє стверджувати про необхідність виокремлення державних органів та посадових осіб як суб'єктів права, що означає існування адміністративної правосуб'єктності державного органу, посадової особи. При цьому правосуб'єктність державного органу певною мірою відрізняється від правосуб'єктності посадової особи.

Державний орган може виступати у двох основних якостях: а) як суб'єкт владних функцій управління; б) як суб'єкт оперативно-господарської та соціально-культурної діяльності.

Правосуб'єктність органів, які виконують владні функції державного управління, визначається як компетенція. До змісту компетенції включали такі правові явища як завдання, функції, форми і методи діяльності тощо. [12, С. 26].

Розширили змістові характеристики компетенції А. П. Коренев [18, С. 36], Ю. Старилов [19] доповнивши їх завданнями, функціями, обов'язками, правами, відповідальністю, формами й методами діяльності, структурою органів. До складу компетенції також входять права і обов'язки органу (права – щодо громадян і організацій, обов'язки – перед державою та суспільством) [20, С. 132].

Слід зазначити, що головним у компетенції є владні права – права на активні дії, які є юридично значимими. Таким чином, державний орган

спроможний своїми односторонніми діями (актами) породжувати, змінювати або припиняти конкретні правовідносини.

У теорії права обґрунтований висновок про те, що не слід обмежуватись побудовою правовідносин як суб'єктивних прав та обов'язків (тобто певної моделі). Більш глибокі результати можна отримати, якщо характеризувати правовідносини не лише як модель, але як нероздільну єдність фактичного матеріального змісту та юридичної форми [17, С. 136]. При цьому матеріальний зміст являє собою реалізацію юридичного змісту правовідносин, втілення у життя, у фактичну поведінку тією мірою, яка була визначена як суб'єктивне право та юридичний обов'язок. Правосуб'єктність в окремих галузях права існує як єдина праводієздатність, що одночасно охоплює два моменти: 1) можливість мати права та обов'язки; 2) можливість їх самостійно здійснювати.

Саме тому існує точка зору, що до структури статусу доцільно включати компетенцію, тобто права, обов'язки, відповідальність [21]. Іншою позицією є включення до елементів правового статусу як правового інституту цілей, завдань, компетенції, відповідальності, порядку формування та процедур діяльності державних органів [22, С. 378].

До структури компетенції державного органу вводять права та обов'язки як головні складові. Вони доповнюються такими елементами як завдання, функції, характер взаємозв'язків з іншими органами (як по «вертикалі», так і по «горизонталі»), місце в ієрархічній структурі органів виконавчої влади, порядок вирішення установчих і кадрових питань тощо. Про функції, завдання, компетенцію як елементи адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади говорить і С. В. Ківалов [6, С. 82–94]. О. Ю. Якімов доводить доцільність виділення таких чотирьох елементів правового статусу органу держави і посади: цільовий блок; компетенція; організаційний блок елементів; відповідальність. При цьому в цільовий блок автор включає такі категорії як «мета», «задачі», «функції». Організаційний блок містить у собі два елементи: структурний та організаційний [22, С. 16].

Наукова позиція теоретиків права щодо нерозривного зв'язку правових статусів індивідуальних і колективних суб'єктів [7, С. 570] обумовлює потребу з'ясування змісту суб'єктивних прав та юридичних обов'язків.

Що стосується правосуб'єктності посадової особи, то слід з'ясувати зміст суб'єктивного права і юридичних обов'язків. Як зазначає С. Братусь, суб'єктивне право – це, по суті, міра можливої або дозволеної поведінки, її детальна характеристика передбачає виділення конкретних прав: 1) право вимагати; 2) право на позитивні дії; 3) праводомагання.

Право вимагати має забезпечити виконання або дотримання юридичного обов'язку іншою особою. Цьому праву кореспондуються юридичні обов'язки. Право на активні дії означає можливість особи самій

вчиняти юридично значимі дії. Це право має бути поєднане із правом вимагати від інших осіб утримання від певних дій і, таким чином, воно пов'язується із юридичними обов'язками. Праводомагання виражається у можливості привести до дії апарат державного примусу проти зобов'язаної особи. Це право виникає у правовідносинах не з самого початку формування, а включається у випадку наявності додаткових чинників (невиконання обов'язків) до складу суб'єктивного права для забезпечення правового впливу на порушника юридичного обов'язку. Таким чином, праводомагання є тією ланкою, яка зв'язує регулятивні і охоронні правовідносини.

Закономірність зв'язку суб'єктивного права і юридичного обов'язку постає у тому, що здійснення вихідного елементу суб'єктивного права – права вимагати – спричиняє необхідність функціонування юридичного обов'язку з боку зобов'язаного, що, у свою чергу (за відсутності виконання), приводить до дії наступний елемент суб'єктивного права – праводомагання. У правовідносинах пасивного типу міра можливої поведінки уповноваженого складається з усього комплексу притаманних суб'єктивному праву можливостей.

Таким чином, до правового статусу посадової особи включаються, насамперед, конституційні (загальні) права та кореспондуючі обов'язки, які визначають зміст правосуб'єктності і невід'ємні від особистості.

Посадова особа як представник окремої соціальної групи, відокремленої за юридико-значущим началом (родом діяльності), наділена відповідно до законів та інших нормативних актів спеціальними, додатковими правами і обов'язками. Як особа, що має активну правосуб'єктність, посадова особа входить до складу підрозділу певної організації (Нацкомфінпослуг України). Посадова особа продовжує брати участь у правовідносинах і після того, як на відповідній посаді відбудуться кадрові зміни. Свої посадові повноваження така особа отримує відповідно до тих завдань і функцій, які покладені законодавством на організацію. Разом з тим, реалізуючи завдання певної організації, діючи від імені держави і на виконання державно-владних повноважень, посадова особа виступає і як індивідуальний суб'єкт із пасивною правосуб'єктністю. Це проявляється у обов'язку нести юридичну відповідальність за порушення, вчинені у процесі виконання своїх службових обов'язків.

Отже, посадова особа може виступати у трьох основних якостях: а) як носій конституційних прав та обов'язків; б) як суб'єкт владних функцій; в) як індивідуальний суб'єкт.

При визначенні елементів адміністративно-правового статусу Нацкомфінпослуг України слід враховувати декілька обставин. Насамперед те, що Нацкомфінпослуг України є державним органом і, відповідно до чинного законодавства, він діє з визначеною законом метою шляхом

виконання певних завдань, реалізуючи конкретні функції. Як державний орган, Нацкомфінпослуг України має певну організаційну побудову у формі організаційної структури – власне Нацкомфінпослуг України, його структурних підрозділів, територіальних органів. По-друге, завдання і функції Нацкомфінпослуг України реалізуються шляхом діяльності його службовців як посадових осіб, які набувають повноважень відповідних компетенції Нацкомфінпослуг України. За невиконання чи неналежне виконання повноважень службовці Нацкомфінпослуг України несуть юридичну відповідальність.

Таким чином, адміністративно-правовим статусом Нацкомфінпослуг України доцільно визначити його положення у ієрархії органів виконавчої влади, яке створює умови для забезпечення спроможності Комісії своїми односторонніми діями (актами) породжувати, змінювати або припиняти адміністративно-правові правовідносини у сфері регулювання ринків фінансових послуг. До структури адміністративно-правового статусу Нацкомфінпослуг України доцільно віднести такі елементи: 1) мета, завдання, функції; 2) компетенція; 3) організація діяльності; 4) юридична відповідальність службовців Нацкомфінпослуг України.

Список використаних джерел:

1. Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № № 2664–ІІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 1, ст. 1.
2. Указу Президента від 23 листопада 2011 року 1070/2011 «Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг». Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>.
3. Словник іноземних слів / за ред. члена-кореспондента АН УРСР О. С. Мельничука. – К.: Наук, думка, 1974. – 565 с.
4. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова – [6-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с.
5. Большой юридический словарь / Авт.–сост.: Додонов В. Н. и др.; [под ред. А. Я. Сухарева и др]. – М.: Инфра М, 1998. – 547с.
6. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. акад. С. В. Ківалова. – Одеса: Юридична література, 2003. – 896 с.
7. Скаун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / О. Ф. Скаун; пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
8. Дубенко С. Д. Державна служба і державні службовці в Україні: навч.-метод. посібник / С. Д. Дубенко. – К.: Ін Юре, 1999. – 160 с.

9. Павленко П. І. Проблема правового статусу посадової особи в юридичній літературі / П. І. Павленко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: зб. наук.ст. – Донецьк: ДІВС, 1999. № 1. – С. 151–153.
10. Советское административное право: учебник / Алехин А.П., Бесчеревных В.В., Кармолицкий А.А., Козлов Ю.М., и др.; под ред. Козлов Ю. М. – М.: Юрид. лит., 1985. – 544 с.
11. Аппарат управления социалистического государства. – М.: Юрид. лит., 1977. – 246 с.
12. Манохин В.М. Советская государственная служба / В.М. Манохин. – М.: Юрид. лит., 1966. – 195 с.
13. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія / Ю. П. Битяк. – Х.: Право, 2005. – 304 с.
14. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. акад. С. В. Ківалова. – Одеса: Юридична література, 2003. – 896 с.
15. Административное право Украины : учебник [для студ. высш. учеб. завед. юрид. спец.] / Ю. П. Битяк, В. В. Богуцкий, В. Н. Гаращук [и др.]; под ред. проф. Ю. П. Битяка. 2-е изд., перераб. и доп. – Х.: Право, 2003. – 576 с.
16. Загальна теорія держави і права: підручник / За ред. проф. М. В. Цвіка, доц. В. Д. Ткаченка, проф. О. В. Петришина. – Х.: Право, 2002. – 427 с.
17. Алексеев С.С. Общая теория права. Курс в 2-х томах. Т. 2 / С. С. Алексеев. – М.: Юрид. лит.-ра, 1982. – 360 с.
18. Коренев А. П. Административное право России. Часть 1. / А. П. Коренев. – М.: Юристь, 1996. – 268 с.
19. Стариков Ю. Н. Служебное право : учебник / Ю.Н. Стариков. – М.: Издательство БЕК, 1996. – 698 с.
20. Лазарев Б. М. Компетенция органов управления / Б. М. Лазарев. – М.: Юрид. лит., 1972. – 280 с.
21. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник / В. М. Плішкін; за ред. канд. юрид. наук Ю. Ф. Кравченка. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 702 с.
22. Якимов А. Ю. Статус субъекта административной юрисдикции и проблемы его реализации: монография / Якимов А. Ю. – М.: Проспект, 1999. – 200 с.
23. Малиновський В. Я. Державне управління: навчальний посібник / В. Я. Малиновський. [вид. 2-ге, доп. та перероб.]. – К.: Атіка, 2003. – 576 с.
24. Заєць О.М. Страхове право України: навчальний посібник / О.М. Заєць; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2014. – 288 с.

25. Жабинець О. Система державного регулювання страхової діяльності в Україні та її вдосконалення / О. Жабинець // Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. 2005. Вип. 34. – С. 342–348.

Наукове видання

Юридичний бюлетень

Науковий журнал

Випуск 4 (4)

Відповідальний за випуск: Предместніков О.Г.

Підписано до друку 30.11.2017. Формат 60х90 / 16. Папір офсетний.
Гарн. «Book Antiqua» Друк цифровий. Обл. вид. арк. 11,1. ум. друк. арк. 10,6.

Наклад 300 прим.

Видавець Букаєв Вадим Вікторович

Вул. Пантелеймонівська 34, м. Одеса, 65012

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02.03.2007 р.